

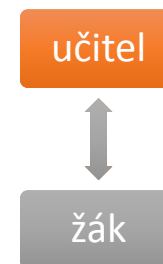

Systemový přístup k řešení edukace žáků s poruchami chování

Nesystémové pojetí výchovy

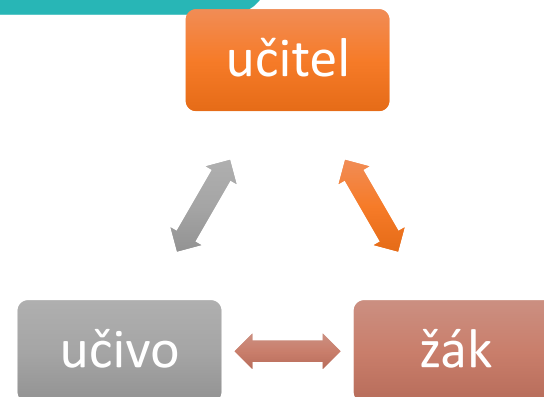
2pólový model

- dialog mezi **pedagogem** a **vychovávaným jedincem**, vztahy mezi partnery ve výchově jádrem pedagogické problematiky

3pólový model

- vztah mezi **učitelem**, **žákem** a **učivem**
- = didaktický trojúhelník

Systemové pojetí edukace

(Blížkovský 1997)

- **obecná teorie systémů (Bertalanffy)**
  - živé organismy jsou otevřené systémy, jež si se svým okolím vyměňují látky a energii a nedají se tedy popsat běžnými fyzikálními modely pro systémy uzavřené
  - holismus oproti redukcionismu a organismus proti mechanismu
- systém se vyznačuje určitou skladbou elementů, každá skladba elementů nemusí být systémem (sociální skupina x agregát, shluk lidí)
- problémy v nových souvislostech, inspirace

Systemové pojetí edukace

(Blížkovský 1997)

- celistvé a otevřené
- usiluje o vyvážené funkční propojení kultivace vnitřního a vnějšího světa člověka – předpoklad závislosti lidí a jejich světa
- reformy vnitřního a vnějšího světa člověka nelze klást proti sobě – jde o funkční propojování společnou, univerzálnější i vyšší hodnotovou orientací

(II.)

Vnější funkcionální vlivy

Vliv životního prostředí

Funkcionální,
pedagogicky
nezáměrné faktory

Neuvědomělé sebeutváření
životními zkušenostmi,
vrozenými a získanými vlastnostmi

Vnitřní funkcionální vlivy

(III.)

Vnější faktory

Utváření
člověka
a sociálních
vztahů

Vnitřní faktory

(I.)

Vnější výchovné vlivy

Výchovné působení

Intencionální,
pedagogicky
záměrné faktory

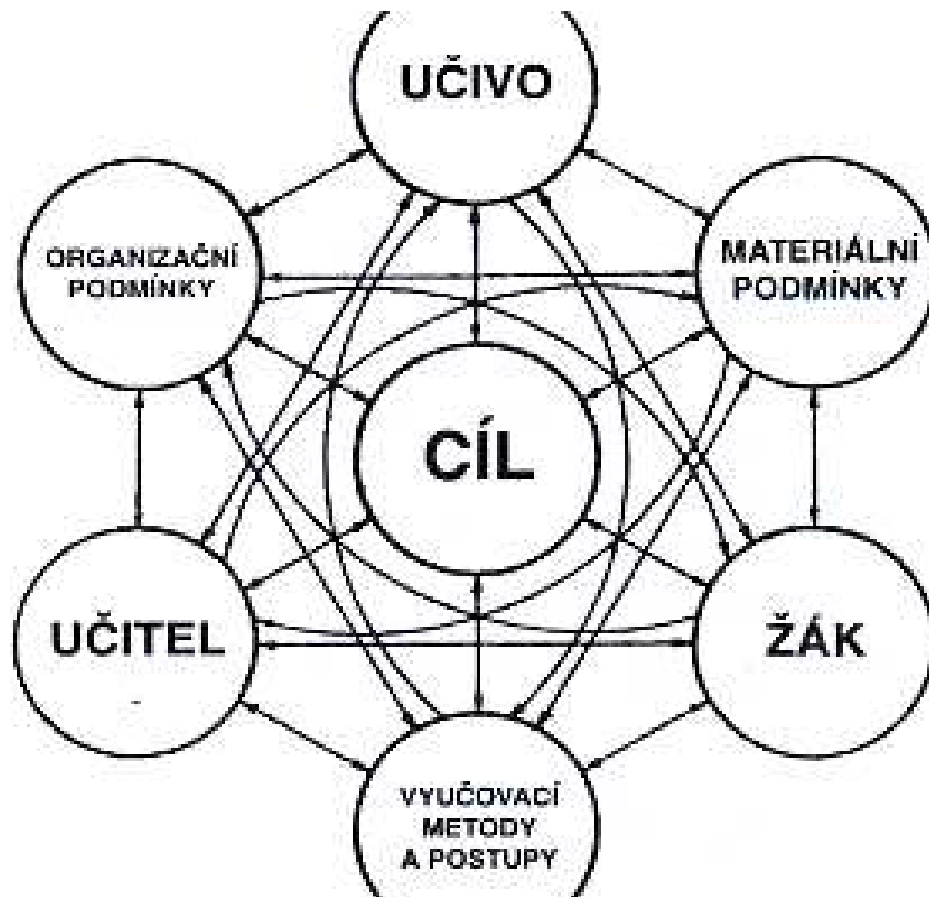
Sebevýchova
(uvědomělé sebeutváření),
autoregulace

Vnitřní výchovné vlivy

(IV.)

Škola jako systém

- **Systémový přístup** - svět jako soustava vzájemně propojených a ovlivňujících se systémů
- **Funkčnost systém** - vzájemně výhodné propojení prvků soustavy

Zásady funkčnosti systému

(Pokorná 1997)

- Jednotlivé prvky systému jsou **nezaměnitelné**
- Prvky systému jsou na sobě navzájem **závislé**
- V systému může každý člen udržet svou **jedinečnost** a současně **komunikovat s okolím**
- **Ohraničení** vůči okolí, ale současně **otevření** novým vlivům (brání svou intimitu, určité vliv nenechá vstoupit) – identita systému x respekt a otevřenost vůči okolí
- **Rovnováha mezi vnitřní strukturou a komunikativní funkcí**
- Propojení systému stabilizuje
- Fungující systém je **otevřený** – očekávání nových reakcí a vstupu nových prvků
- Otevřenost systému = naděje. Je tu prostor pro aktivitu, otevřený postoj pedagoga, respekt vůči žákům, pedagog je zaměřen sociálně. Záleží mu na tom, co žák cítí, co prožívá a co sám považuje za důležité.

Hledisko systémového přístupu

- každý, kdo participuje na životě školy, je součástí systému
- ovlivňuje aktivitu ostatních prvků a ty naopak ovlivňují jeho
- otevřenost znamená i zpětnou vazbu – zájem o postoje žáků a náležitou reakci na ně
- otevřenost i vůči vnějším systémům (rodina, veřejnost, obec, zřizovatel)

Klíčové rysy školy efektivně zvládající kázeňské problémy

(Charleton a David, dle
Vojtová 2001)

---

efektivní, konzultativní styl řízení školy, který pracuje s názorem žáků i rodičů

---

jasná školní politika vzdělávání a kázně, která je smysluplná pro žáky a která je jednotně a přitom důstojně lidsky uplatňována

---

diferencované učební plány

---

vysoká ale ne nesmyslná akademická očekávání

---

pozitivní přístup k žákům s vyšším využitím odměn než trestů

---

vysoká profesionalita učitelů

---

učební styl, který probouzí zájem a motivaci žáků

---

upřednostňování strategií předcházejících porušení kázně ve třídě
upřednostňovat před strategiemi reagujícími na porušování pravidel

---

vztah založený na úctě a ochotě poskytnout podporu mezi všemi dospělými a žáky školy

---

angažovanost žáků na školním životě s poskytnutím odpovědnosti žákům

---

efektivní systém náboženské výuky

Bezpečné prostředí školy

- Posiluje motivaci a zlepšuje neuropsychické předpoklady žáků i učitelů k plnění úkolů
- Navozuje pozitivní prožívání, snižuje riziko stresu a úzkostných stavů, posiluje sebehodnocení a sebevědomí
- Působí na žáky formativně
- Zvyšuje otevřenost a spolupráci žáků a rodičů

Pravidlo 4x3 principů bezpečného prostředí

Orientace žáka

Dosažitelnost cílů

Sociální začlenění

Hodnocení

Zdroje

- Blížkovský, B. (1997). *Systémová pedagogika: pro studium a tvůrčí praxi* (2. upr. dopl. vyd). Amosium servis.
- Pokorná, V. (1997). *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*. Portál.
- Vojtová, V. (2001). *Postoje učitelů a žáků ke kázeňské problematice na základní škole*. https://is.muni.cz/auth/th/17410/pedf_d/